

Маја Анђелковић

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

О КЊИЖЕВНИМ ПРОЖИМАЊИМА И О МИЛОШУ ЦРЊАНСКОМ

Научни састанак слависта у Вукове дане, 33/2,
Београд 2004, 527 стр.

Настављајући своју дугу традицију одржавања Научног састанка слависта у Вукове дане, Међународни славистички центар крајем 2004. године објавио је 33. зборник радова. Теме су биле *Прожимање жанрова у српској књижевности* и *Књижевно дело Милоша Црњанског и поетичке промене у савременој српској књижевности*, а зборник садржи педесет три рада наших и страних слависта.

Уводни део зборника чине текстови који се баве жанровским прожимањима у старим српским књижевностима - средњовековној, народној и у књижевности Дубровника.

Текст који отвара разматрања о жанровским прожимањима у средњовековној књижевности је рад Бранка Летића под називом *Средњовековни књижевни жанрови у светлу ауторских изјава*. Као грађа за анализу, аутору су послужила дела Доментијана, Теодосија, архиепископа Данила и Даниловог ученика, у којима је утврђивао да ли су микрожанрови подређивани захтевима оквирног жанра или су својом заокруженошћу деловали самостално, и то у односу на изјаве о жанровима који поменути аутори дају у својим делима.

Након рада *Жанровске особености псеудо-канонске Повести о крсном дрвету* аутора Георги Минчева, следи рад Љиљане Јухас-Георгиевски под називом *Принципи конституисања и улога микро-жанрова у Доментијановом Животу Светога Саве*. Наводећи на почетку рада које је све жанрове Доментијан уградио у своје дело, аутор своје разматрање заснива на улози и уграђивању похвале, те њеној функционалној преиначености у Доментијановом делу.

Следећа два рада баве се прожимањима усмене и писане српске књижевности. Јелка Ређеп у раду *Пајсијев Живот цара Уроша и усмено предање* показује да је особеност житија Пајсије остварио управо помоћу прожимања жанрова, а у коауторском раду Светлане Томин и Соње Пет-

ровић, под називом *Ослепљење Гргура и Стефана Бранковића у српској средњовековној и народној књижевности*, разматра се тема ослепљења чија је сижејна обликованост условила жанровску разноврсност. У раду *Приповетке "на међи" у Вуковој збирци*, Снежана Самарџија жанровска преплитања разврстава на три типа: деструкција апсорбованог жанра, дестабилизација оба жанровска комплекса и реинтеграција новог жанровског система. За овим следи рад Лидије Бошковић *Косовка дјевојка - проблем жанровског одређења* и рад *Две украјинске усмене песме о Србину* Оксане Микитенко, којим се и завршава круг радова који говоре о народној књижевности.

О жанровским прожимањима у књижевности Дубровника у зборнику су се наша три рада. Бојан Ђорђевић ће у раду *Живот Тобин Лукреције Богашиновић - драмска структура епског дела* говорити о драмској структури пева са старозаветном тематиком. Два рада су посвећена стваралаштву дум Ивана Стојановића: Ирена Арсић пише о његовој *Дубровачкој књижевности (Дубровачка књижевност дум Ивана Стојановића - историја књижевности, мемоари, биографија, анегдота)*, а Славко Петаковић о Стојановићевим приповеткама *Ђоре и Жагарац*.

У већем броју радова проучавана су дела каснијих периода. Најда Иванова жанровска прожимања у српској књижевности с краја 18. и почетка 19. века сагледава на основу језичких параметара; Ненад Николић пише о *Природи енциклопедичности романа Милована Видаковића*, и то на примеру романа *Велимир и Босилка*, док се Милош Ђорђевић бави разноврсношћу жанрова и њиховим прожимањем у поетици Бранка Радичевића. Даље, Драгана Вукићевић пише о српској реалистичкој приповеци, Весна Матовић о *Жанровском синкретизму у Огледалу Пере Тодоровића*, а Станиша Тутњевић о *Жанровској флексибилности Кочићева дјела*. У истом делу зборника садржанао је још тринаест радова у којима аутори свој корпус за истраживање проналазе у делима писаца српске књижевности: *Дучићев сонет* (Милица Јакобјец-Семкова), *Путонис о Италији у српској књижевности између два светска рата* (Владимир Гвозден), *Синкретизам књижевних родова у поемама за децу* (Слободан Ж. Марковић), *Богдан Поповић и лирски идентитет поезије за децу* (Јован Љуштановић), *Епистоларна проза српских списатељица прве половине 20. века: жанровске особине* (Магдалена Кох), *Статус легендарне приче у роману Секунд вечности (1921) Драгутина Илића* (Радослав Ераковић), *Надреалистички жанровски хаос* (Намита Субиото), *Тацитизам у делу Мехмед Соколовић Радована Самарџића* (Светлана Стипчевић), *Жанровска неизвесност Атлантиде Борислава Пекића* (Персида Лазаревић Ди Ђакомо), *Употреба сабље димискије - ресемантизација фолклорних форми у раним фарсама Александра Поповића* (Љиљана Пешикан-Љуштановић), *Тражење „скра-*

сишта” („Мешовити жанр” Милосава Тешића) аутора Никше Стипчевића, *Жанровска прожимања у прози Д. Михаиловића* (Сергеј Мешчерјаков). Први део зборника завршава се радом *Дорћол Светлане Велмар-Јанковић – збирка приповедака или роман* аутора Јанка Вујиновића.

Други део зборника садржи радове који су рађени на тему *Књижевно дело Милоша Црњанског и поетичке промене у савременој српској књижевности*. Већи број радова посвећен је анализи његове прозе (нарочито романа), док се мањи број бави поезијом, рецепцијом или проблемима превођења дела овог писца на страни језик.

Први у низу је рад Роберта Ходела под насловом *О синтакси у штокавској модерни – Лирска проза М. Црњанског*. Сагледавајући развој синтаксе од реализма ка модерни, чиме доказује да је развијање стилске формације у директној вези са развојем и кодифицирањем стандардног језика, аутор долази до закључка да се синтакса Црњанског по својим карактеристикама може назвати модернистичком и да управо она сведочи о синтаксичкој многострукости у штокавском модернизму. У раду *Град убица – функција града* у Роману о Лондону Милоша Црњанског, Светлана Ресел разматра град који у делу преузима улогу убице и бива главним узроком негативних метаморфоза. Бранимир Човић пише рад *Црњански и Радослав Петковић: Роман о Лондону према Судбини и коментарима (Прилог компаративној поетици романа)*; исти роман је предмет истраживања и Светлане Бранковић (*Драма, контраст и трагика* у Роману о Лондону Милоша Црњанског), и Живомира Младеновића (*Мемоарски избеглички Роман о Лондону Милоша Црњанског*). За овим следи рад Але Татаренко *Милош Црњански – јунак постмодерног доба*, затим рад Олге Елермајер-Животић *Femme fatale* у роману *Кап шпанске крви Милоша Црњанског*. Наредна два рада баве се романом *Сеобе: Историја и поезија* у Сеобама Милоша Црњанског (Витомир Вулетић) и *Милош Црњански и Димитар Талев – једна паралела међу романима Сеобе и Железна светиљка* (Валентина Седефчева). Претходни рад први је од три рада у којима се успостављају паралеле између Црњанског и другог аутора или више њих: Новембар *Гистава Флобера* и *Дневник о Чарнојевићу Милоша Црњанског – једна могућа паралела* (Лидија Томић), *Црњанскова песма „Траг” – једна паралела са Ракићем и Настасијевићем* (Бојана Стојановић-Пантовић).

Следе радови: *Суматраизам као лирски медиј у поезији Милоша Црњанског* (Даница Андрејевић), *Есеји Милоша Црњанског* (Горана Раичевић), *Шпански грађански рат у репортажама Милоша Црњанског У Шпанији 1937.* (Малгорцата Филипек), *Особености драмског говора у драми Тесла Милоша Црњанског* (Марта Фрајнд), *О биографској драми Тесла Црњанског и драмама Стевана Пешића и Милице Новковић о Николи Тесли* (Сава Анђелковић), *Жанровске поетичке дилеме у делу Милоша Црњанског*

(Милена Стојановић), *Проблеми превођења „Ламентана над Београдом” на немачки језик* (Корнелија Маркс), *О функцији дијалошких и монологских интерполација на руском језику у Роману о Лондону Црњанског и питања њихове (не)преводивости на руски* (Лариса Човић), *Рецепција дела Милоша Црњанског у Чехословачкој (Чешкој и Словачкој)* аутора Ивана Доровског, *Код Хиперборејаца: Црњански и Шведска* (Соња Миладиновић) и рад под насловом *Милош Црњански у италијанској научно-популарној литератури* аутора Љиљане Бањанин.

Рад Барбаре Ломађистро *Прожимање жанрова у средњовековним астролошким текстовима* завршни је рад овог зборника. Тематски гледано, рад припада првом делу зборника, те се, вероватно, грешком нашао на крају другог дела који је посвећен савременој српској књижевности. Не изостављамо, ипак, ни могућност да ништа није случајно, те да се њиме желело постићи затварање круга – да се од савремене поново дође на проучавање старе српске књижевности, поготову оних њених сегмената који су ретко предмет научних истраживања.

Не улазећи у садржину већег броја радова и остављајући читаоцима Зборника процену квалитета и интересантности истих, имали смо за циљ да бар њиховим навођењем укажемо на садржину Зборника која недвосмислено показује да је проучавање свих развојних епоха српске књижевности и даље актуелно и да пружа могућност проучаваоцима да се њима баве увек на нов и себи својствен начин.